

| Titulació           | Tipus | Curs | Semestre |
|---------------------|-------|------|----------|
| 4315555 Egiptologia | OB    | 2    | A        |

## Professor de contacte

Nom: Josep Cervelló Autuori

Correu electrònic: Josep.Cervello@uab.cat

## Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

## Prerequisites

Per cursar aquest mòdul és imprescindible haver cursat els mòduls "Llengua egípcia I" i "Llengua egípcia II" del primer curs del màster.

## Objectius

L'objectiu general d'aquest mòdul és que l'estudiant s'especialitzi en filologia egípcia, o sigui, en gramàtica de l'egipci clàssic i del neoegipci i en traducció de textos clàssics i neoegipcis en escriptura jeroglífica i hieràtica, mitjançant classes teòriques i pràctiques. A més, aprofundirà en l'aprenentatge dels conceptes, mètodes i tècniques filològics i lingüístics de l'egiptologia i en la història de la llengua egípcia i del pensament filològic i lingüístic egipciològic. Aquests són els continguts i activitats en què haurà de treballar:

- 1) Elements d'història de la llengua i de lingüística diacrònica de l'egipci.
- 2) Aprofundiment en la gramàtica de l'egipci mitjà: sintaxi del període (seqüencialitat, dependència i subordinació), teoria de l'enunciació.
- 3) Gramàtica neoegípcia: grafèmica, canvis fonètics i fonològics amb respecte a l'egipci mitjà, flexió nominal, flexió verbal, sintaxi, enunciació.
- 4) Paleografia hieràtica.
- 5) Lectura i anàlisi gramatical de textos epigràfics i literaris clàssics i neoegipcis en escriptura jeroglífica i hieràtica.
- 6) La lingüística egípcia des de Champollion fins als nostres dies.

## Competències

- Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
- Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
- Definir l'adscripció, la tipologia i les successives fases evolutives de la llengua egípcia antiga.
- Demostrar coneixements de gramàtica de les llengües de l'egipci mitjà (i l'egipci antic), neoegípcia i copta.
- Demostrar coneixements especialitzats de filologia egípcia, tant sincrònica com diacrònica, així com de les diferents corrents del pensament filològic-lingüístic egipciològic.
- Identificar els diferents sistemes d'escriptura egipcis (jeroglífic, hieràtic, demòtic i copte) i conèixer els seus usos i cronologies, i, en el cas del jeroglífic, el hieràtic i el copte, també la seva paleografia, els seus signes i el seu funcionament.

- Interpretar críticament textos com fonts històriques i culturals.
- Llegir, traduir, analitzar gramaticalment, interpretar críticament i editar textos de l'egipci antic, l'egipci mitjà, neoegipcis i coptes de diferents gèneres i sobre diferents suports.
- Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Que els estudiants posseeixen les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

## **Resultats d'aprenentatge**

1. Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
2. Analitzar críticament les principals escoles de filòlegs i lingüistes de la llengua egípcia antiga.
3. Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
4. Analitzar gramaticalment i traduir passatges de l'egipci mitjà escollits de dificultat alta en escriptura jeroglífica o hieràtica.
5. Analitzar gramaticalment i traduir passatges neoegipcis escollits en escriptura jeroglífica o hieràtica.
6. Assenyalar els principals problemes de l'estudi diacrònic de l'egipci.
7. Avaluar el significat històric-lingüístic del pas de l'egipci antic a l'egipci tardà (o de l'egipci mitjà a neoegipci).
8. Demostrar coneixements avançats d'escriptura i paleografia hieràtica amb vistes a la lectura de textos.
9. Demostrar coneixements de gramàtica del neoegipci (fonologia, fonètica i morfosintaxi).
10. Demostrar coneixements especialitzats de gramàtica de l'egipci mitjà (fonètica, fonologia, morfosintaxi i semàntica).
11. Descriure els trets gramaticals definidors de la llengua egípcia, tant des d'un punt de vista sincrònic com diacrònic.
12. Descriure la dinàmica entre la llengua escrita i la llengua parlada en la història evolutiva de l'egipci.
13. Interpretar críticament fonts textuais de l'egipci mitjà de dificultat alta.
14. Interpretar críticament fonts textuais neoegípcies.
15. Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
16. Que els estudiants posseeixen les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
17. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
18. Traduir i interpretar textos de l'egipci mitjà de dificultat alta.
19. Traduir i interpretar textos literaris neoegipcis.
20. Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

## **Continguts**

### **MATÈRIA 1: TEXTOS EGIPCIS CLÀSSICS (NIVELL ALT)**

**CRÈDITS: 7,5**

**PROF. JOSEP CERVELLÓ AUTUORI**

**CALENDARI I HORARI:**

Del 27 de setembre de 2016 al 06 d'abril de 2017

Dimarts i dijous, 16:00-17:30 h.

## **A. FONOLOGÍA Y TRANSCRIPCIÓN**

- 1) Fonología y fonética del egipcio clásico.
- 2) Evolución fonética y gráfica.
- 3) La transcripción de los nombres propios en español.

## **B. GRAMÁTICA MEDIOEGIPCIA**

- 1) El participio bivalente.
- 2) Los auxiliares de enunciación y los conversores.
- 3) Rematización (I): las cleft sentences.
- 4) Rematización (II): las formas enfáticas de la conjugación sufijal.
- 5) El aoristo inicial (= la forma mrr=f) y el prospectivo.
- 6) Construcciones perifrásticas (iri, pAi, sDr...).
- 7) La negación: recapitulación.
- 8) La interrogación: recapitulación.
- 9) Los verbos operadores y las oraciones completivas.
- 10) Las oraciones circunstanciales y condicionales.
- 11) Las oraciones relativas.
- 12) Particularidades gráficas, criptografía y escritura silábica.
- 13) Los nombres propios: estructura gramatical.

## **C. TEXTOS MEDIOEGIPCIOS (NIVEL ALTO)**

Traducción y estudio gramatical de la Historia de Sinuhé completa y de pasajes escogidos de otros textos medioegipcios de nivel alto.

## **D. EPIGRAFÍA EGIPCIA**

1. Análisis de las principales fórmulas de la epigrafía de los Reinos Medio y Nuevo.
2. Lectura, traducción y análisis gramatical de textos epigráficos de los Reinos Medio y Nuevo y la Baja Época sobre diversos soportes (muros de tumbas, estelas, sarcófagos, estatuas, vasos, escarabeos, ushebtis, anillos, etc.), prestando especial atención a su contexto espacial (ubicación o procedencia, iconografía relacionada, objetos relacionados, etc.) e histórico.

## **E. LITERATURA EGIPCIA**

1. La literatura egipcia: definición y problemática.
2. Los géneros de la literatura egipcia. Topos y mimesis.
3. La literatura sapiencial, profética y "pesimista".
4. La narrativa.
5. Himnos y poesía. Los cantos de arpistas. La poesía amorosa.

6. Nociones de métrica egipcia.
7. Textos no literarios (II): áulicos (históricos) y religiosos (rituales, funerarios, mitológicos).
8. Textos no literarios (I): las cartas.
9. Textos no literarios (III): textos cotidianos y administrativos.
10. Lectura (en traducción) de textos significativos de la literatura egipcia de todos los géneros y épocas.

## **MATÈRIA 2: LLENGUA I TEXTOS NEOEGIPCIS**

**CRÈDITS: 7,5**

**PROF. JOSEP CERVELLÓ AUTUORI**

**CALENDARI I HORARI:**

Del 27 de setembre de 2016 al 06 d'abril de 2017 (excepte 18, 20, 25 i 27 d'octubre de 2016)

Dimarts i dijous, 17:30-19:00 h.

### **A. LINGÜÍSTICA DIACRÓNICA DEL EGIPCIO**

- 1) Del egipcio de la primera faseal egipcio de la segunda fase: elementos de gramática histórica.
- 2) El neoegeipcio en la historia de la lengua egipcia: cronología, rasgos definidores y ámbitos de uso.
- 3) Lengua y escrituras: neoegeipcio, jeroglífico y hierático. Diferencias entre el jeroglífico y el hierático de los textos medioegeipcios y de los textos neoegeipcios. Particularidades gráficas del hierático neoegeipcio. La escritura silábica.

### **B. GRAMÁTICA NEOEGIPCIA**

- 1) Morfosintaxis de la flexión nominal. Cambios con respecto al medioegeipcio. Artículos, demostrativos y posesivos. Indefinidos. Pronombres personales.
- 2) Palabras gramaticales: preposiciones, adverbios y partículas. Los conversores.
- 3) Introducción a la morfosintaxis de la flexión verbal. Transformaciones con respecto al medioegeipcio. El infinitivo. La forma de estado.
- 4) Morfosintaxis de la flexión verbal (I): las formas autónomas.
- 5) Morfosintaxis de la flexión verbal (II): las formas no autónomas.
- 6) Sintaxis de la oración no-verbal: oraciones de predicado sustantival y adjetival.
- 7) Rematización: cleft sentences y tiempos segundos.
- 8) Sintaxis de la oración dependiente: relativa introducida por nty y circunstancial introducida por iw y por ir.

### **C. PALEOGRAFÍA HIERÁTICA**

- 1) La escritura hierática: signos, ligaduras, disposición.
- 2) Ejercicios de lectura de textos hieráticos en lengua medioegeipcia y en lengua neoegeipcia.

### **D. TEXTOS NEOEGIPCIOS**

Lectura del original hierático, traducción y estudio gramatical del cuento de Los dos hermanos(papiro D'Orbiney) completo y de pasajes escogidos de otros textos neoegeipcios.

## Metodologia

### Especificació de en què consisteix l'ACTIVITAT AUTÒNOMA DE L'ALUMNE:

a) Estudi.

b) Treball personal: consulta de gramàtiques, diccionaris, edicions de textos i obres de referència en el camp de la filologia egípcia; lectura de bibliografia especialitzada; realització d'exercicis d'escriptura (jeroglífica i hieràtica) i lectura; realització d'exercicis de gramàtica egípcia clàssica i neoegípcia (traducció i anàlisi d'oracions); traducció i anàlisi de textos egipcis clàssics i neoegipcis; preparació d'intervencions a classe; portar al dia la carpeta de l'estudiant; preparació de proves d'avaluació contínua i d'exàmens.

## Activitats formatives

| Títol                                                            | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                              |
|------------------------------------------------------------------|-------|------|-----------------------------------------------------------------------|
| <b>Tipus: Dirigides</b>                                          |       |      |                                                                       |
| Classes presencials teòriques i pràctiques amb suport de les TIC | 100   | 4    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |
| Exàmens i proves breus                                           | 20    | 0,8  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |
| <b>Tipus: Supervisades</b>                                       |       |      |                                                                       |
| Tutories de seguiment de les dues matèries que componen el mòdul | 20    | 0,8  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |
| <b>Tipus: Autònomes</b>                                          |       |      |                                                                       |
| Estudi i treball personal de l'alumne                            | 235   | 9,4  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |

## Avaluació

Cadascuna de les dues matèries del mòdul s'avalua de manera independent. La nota final del mòdul resulta de la mitjana ponderada de les notes finals de les dues matèries.

Per superar el mòdul cal superar l'avaluació de cadascuna de les dues matèries que el componen.

La matèria **Textos egipcis clàssics (nivell alt)** comporta les següents proves parcials:

1) Dos exàmens de gramàtica egípcia clàssica (transliteració, traducció i anàlisi d'oracions), un a la meitat del desenvolupament del programa d'aquesta part de la matèria (cap a finals de novembre) i un altre al final (cap a finals de gener);

2) Tres exàmens de Sinuhè i, eventualment, altres textos literaris i/o epigràfics, un a finals de novembre, un altre a finals de gener i un altre a principis d'abril.

La matèria **Llengua i textos neoegipcis** comporta una prova breu setmanal de paleografia hieràtica i/o gramàtica neoegípcia (traducció i anàlisi d'oracions) i/o lectura de text (Dos Germans).

Cap de les dues matèries comporta exàmens finals.

Com queda especificat a la taula, l'avaluació es completa amb les intervencions a classe i les tutories.

## Activitats d'avaluació

| Títol                                                                                                                                 | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                              |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|------|-----------------------------------------------------------------------|
| Exàmens i proves breus a classe                                                                                                       | 70% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |
| Intervencions a classe (lectura, traducció i anàlisi de textos, exercicis de gramàtica i paleografia, exposicions, debats teòrics...) | 20% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |
| Tutories de seguiment i carpeta de l'estudiant                                                                                        | 10% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |

## Bibliografia

### BIBLIOGRAFIA Bàsica

#### A. LINGÜÍSTICA DIACRÒNICA DE L'EGIPCI I TEORIA LINGÜÍSTICA EN EGIPTOLOGIA

Allen, J.P. 2013. The Ancient Egyptian Language. An Historical Study. Cambridge: Cambridge University Press.

Cervelló Autuori, J. 2016<sup>2</sup>. Escrituras, lengua y cultura en el antiguo Egipto. El espejo y la lámpara 11. Bellaterra: Edicions UAB.

Loprieno, A. 1995. Ancient Egyptian. A Linguistic Introduction. Cambridge: Cambridge University Press.

#### B. GRAMÀTIQUES DE L'EGIPCI CLÀSSIC

Allen, J.P. Middle Egyptian: An Introduction to the Language and Culture of Hieroglyphs. Cambridge: Cambridge University Press, 2014<sup>3</sup>.

Borghouts, J. F. Egyptian. An Introduction to the Writing and Language of the Middle Kingdom. Egyptologische Uitgaven 24. 2 vols. Leiden: Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten / Lovaina: Peeters, 2010.

Collier, M.; Manley, B. How to Read Egyptian Hieroglyphs. Londres: British Museum Press, 1998 (trad. esp. de Pérez-Accino, J. R. Introducción a los jeroglíficos egipcios. Madrid: Alianza, 2000).

Gardiner, A. H. Egyptian Grammar, Being an Introduction to the Study of Hieroglyphs. Oxford: Griffith Institute, 1927<sup>1</sup>, 1957<sup>3</sup>.

Grandet, P.; Mathieu, B. Cours d'égyptien hiéroglyphique. París: Khéops, 1997<sup>2</sup>.

Malaise, M; Winand, J. Grammaire raisonnée de l'égyptien classique. Aegyptiaca Leodiensia 6. Lieja: Centre Informatique de Philosophie et Lettres, 1999.

#### C. GRAMÀTIQUES DEL NEOEGIPCI

Černý, J.; Groll, S.I. A Late Egyptian Grammar. Studia Pohl-Series maior 4. Roma: Biblical Institute Press, 1984.

Junge, F. Einführung in die Grammatik des Neuägyptischen. Wiesbaden: Harrassowitz, 2008<sup>3</sup> (trad. ingl. de la segunda ed. Late Egyptian Grammar. An Introduction. Oxford: Griffith Institute, 2001).

Neveu, F. La langue des Ramsès. Grammaire du néo-égyptien. Paris: Khéops, 1998<sup>2</sup>.

Winand, J. Études de néo-égyptien, 1: La morphologie verbale. Aegyptiaca Leodiensia 2. Lieja: Centre Informatique de Philosophie et Lettres-Université de Liège, 1992.

#### **D. DICCIONARIS**

Erman, A.; Grapow, H. Wörterbuch der ägyptischen Sprache. 7 vols. Leipzig: J. C. Hinrichs / Berlin: Akademie Verlag, 1926-1963.

Faulkner, R. O. A Concise Dictionary of Middle Egyptian. Oxford: Griffith Institute, 1962.

Hannig, R. Die Sprache der Pharaonen. Großes Handwörterbuch Ägyptisch-Deutsch (2800-950 v.Chr.) .Maguncia: Philipp von Zabern, 2006<sup>4</sup>.

Hannig, R. Ägyptisches Wörterbuch. Hannig-Lexica 4/5. Kulturgeschichte der antiken Welt 98/112. Maguncia: Philipp von Zabern, 2003/2006 (dos volúmenes publicados, el segundo en dos tomos).

Lesko, L. H. ed. A Dictionary of Late Egyptian. 5 vols. Berkeley-Providence: B. C. Scribe Publications, 1982-1990<sup>1</sup> (reed. en 2 vols. 2002-2004<sup>2</sup>).

Meeks, D. Année lexicographique. Égypte ancienne. 3 vols: 1977-1979. Paris: publicado por el editor, 1980-1982 (reeditado por Cybèle, 1998).

#### **E. TEORIA LITERÀRIA**

Foster J. L.; Foster, A. L. «Ancient Egyptian Literature». En: Wilkinson, R. H. ed. Egyptology Today. Cambridge: Cambridge University Press, 2008: 206-229.

Loprieno, A. Ancient Egyptian Literature. History and Forms. Probleme der Ägyptologie 10. Leiden: E.J. Brill, 1996.

Parkinson, R. B. Poetry and Culture in Middle Kingdom Egypt. A Dark Side to Perfection. Londres-Nueva York: Continuum, 2002.

Vernus, P. «'Littérature', 'littéraire' et supports d'écriture. Contribution à une théorie de la littérature dans l'Égypte pharaonique». Egyptian and Egyptological Documents, Archives and Libraries 2 (2010-2011): 19-145.

#### **F. TRADUCCIONS DE TEXTOS LITERARIS**

##### **En espanyol i català**

Fortuny Boladeras, J. (versió catalana); Pastor, P. (il·lustracions). 2013. La vida de Sinuhè o el gust de la mort. Barcelona: Associació de Bibliòfils de Barcelona.

Galán, J. M. Cuatro viajes en la literatura del antiguo Egipto. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1998.

Galán, J. M. El imperio egipcio. Inscripciones, ca. 1550-1300 a.C. Pliegos de Oriente 7. Madrid-Barcelona: Trotta-Edicions de la Universitat de Barcelona, 2002.

López, J. Cuentos y fábulas del antiguo Egipto. Pliegos de Oriente 9. Madrid-Barcelona: Trotta-Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, 2005.

Serrano Delgado, J. M. Textos para la historia antigua de Egipto. Madrid: Cátedra, 1993.

##### **En altres llengües**

Allen, J. P. The Ancient Egyptian Pyramid Texts. Writings from the Ancient World 23. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2005.

Barbotin, Ch. La voix des hiéroglyphes. Promenade au département des antiquités égyptiennes du musée du Louvre. París: Kheops-Musée du Louvre, 2005.

Barguet, P. Le Livre des Morts des anciens Égyptiens. París: Éditions du Cerf, 1967.

Bresciani, E. Letteratura e poesia dell'antico Egitto. Cultura e società attraverso i testi. Turín: Einaudi, 1969<sup>1</sup>, 1999<sup>3</sup>.

Faulkner, R. O. The Ancient Egyptian Coffin Texts. 3 vols. Oxford: Aris & Phillips, 1973-1978 (reed. en 1 vol. 2004).

Faulkner, R. O. The Ancient Egyptian Book of the Dead. Londres: British Museum Publications, 1972<sup>1</sup>, 1985<sup>2</sup>.

Grandet, P. Contes de l'Égypte ancienne. París: Hachette, 1998.

Lichtheim, M. Ancient Egyptian Literature. 3 vols. Berkeley-Los Angeles-Londres: University of California Press, 1973-1980.

Parkinson, R. B. Voices from Ancient Egypt. An Anthology of Middle Kingdom Writings. Londres: British Museum Press, 1991.

Parkinson, R. B. The Tale of Sinuhe and Other Ancient Egyptian Poems. 1940-1640 BC. Oxford: Oxford University Press, 1997.

Vernus, P. Sagesses de l'Égypte pharaonique. Arles: Actes Sud, 2010<sup>2</sup>.

Vernus, P. Chants d'amour de l'Égypte antique. París: Imprimerie nationale, 1992.

## **G. PALEOGRAFIA HIERÀTICA**

Gosline, Sh.L. 1999. Writing Late Egyptian Hieratic. A Beginner's Primer. Winona Lake: Eisenbrauns.

Möller, G. 1927-1945. Hieratische Lesestücke für den akademischen Gebrauch. 3 vols. Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung.

Möller, G. 1927-1936. Hieratische Paläographie. Leipzig: J.C. Hinrichs.

Schrauder, J.; Laudenklos, F. 2011. Neue Paläografie des Mittelägyptischen Hieratisch. Berlín: Epubli.

## **H. HISTÒRIA DE SINUHÈ: EDICIONS, TRADUCCIONS I ESTUDIS**

### **Edicions i facsimils**

Barns, J.W.B. 1952. The Ashmolean Ostrakon of Sinuhe. Londres: Oxford University Press.

Blackman, A.M. 1972. Middle-Egyptian Stories (Bibliotheca Aegyptiaca II). Bruselas: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth.

Gardiner, A.H. 1909. Die Erzählung des Sinuhe und die Hirtengeschichte (Literarische Texte des Mittleren Reiches 2 = Hieratische Papyrus aus den Königlichen Museen zu Berlin 5) Leipzig: Hinrichs.

Koch, R. 1990. Die Erzählung des Sinuhe (Bibliotheca Aegyptiaca XVII). Bruselas: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth.

### **Traduccions**

Bresciani, E. 1999. Letteratura e poesia dell'antico Egitto. Turín: Einaudi.

Fortuny Boladeras, J. (versió catalana); Pastor, P. (il·lustracions). 2013. La vida de Sinuhè o el gust de la mort, Barcelona: Associació de Bibliòfils de Barcelona.

Galán, J.M. 1998. Cuatro viajes en la literatura del antiguo Egipto. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

\*Grandet, P. 1998. Contes de l'Égypte ancienne. París: Hachette.

Lefebvre, G. 1982. Romans et contes égyptiens de l'époque pharaonique. París: Maisonneuve.

Lichtheim, M. 1973-1980. Ancient Egyptian Literature. 3 vols. Berkeley-Los Angeles-Londres: University of California Press.

López, J. 2005. Cuentos y fábulas del Antiguo Egipto. Barcelona-Madrid: Publicacions de la UB-Trotta.

\*Parkinson, R.B. 1997. The Tale of Sinuhe and Other Ancient Egyptian Poems. 1940-1640 BC. Oxford: Oxford University Press.

Simpson, W.K. (ed.) 1973. The Literature of Ancient Egypt. New Haven-Londres: Yale University Press.

\* Especialmente recomendadas.

## **Estudis**

Baines, J. 1982. Interpreting Sinuhe. JEA 68: 31-44.

Cervelló Autuori, J. 2013. Prefaci, en: Fortuny Boladeras, J. (versión catalana); Pastor, P. (ilustraciones), La vida de Sinuhè o el gust de la mort, Barcelona: Associació de Bibliòfils de Barcelona: 9-23. [Versión española para el MOOC Coursera en Egiptología: 2014. La Historia de Sinuhé: contexto histórico, contexto literario, trama.]

Obsomer, Cl. 1999. Sinouhé l'Égyptien et les raisons de son exil. Le Muséon 112: 207-271.

Tobin, V.A. 1995. The Secret of Sinuhe. JARCE 32: 161-178.

## **I. ELS DOS GERMANS: EDICIÓ, TRADUCCIONS I ESTUDIS**

### **Edició, facsímil i fotografies**

Gardiner, A.H. Late-Egyptian Stories. Bibliotheca Aegyptiaca 1. Bruselas: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth, 1981.

Möller, G. Hieratische Lesestücke für den akademischen Gebrauch. Vol. 2. Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung, 1927.

[http://www.britishmuseum.org/research/collection\\_online/collection\\_object\\_details.aspx?objectId=113977&partId](http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=113977&partId)

### **Traduccions**

Bresciani, E. 1999. Letteratura e poesia dell'antico Egitto. Turín: Einaudi.

\*Grandet, P. 1998. Contes de l'Égypte ancienne. París: Hachette.

\*Hollis, S.T. 1990. The Ancient Egyptian 'Tale of Two Brothers'. The Oldest Fairy Tale in the World. Oklahoma Series in Classical Culture 7. Norman: University of Oklahoma Press.

Lefebvre, G. 1982. Romans et contes égyptiens de l'époque pharaonique. París: Maisonneuve.

Lichtheim, M. 1973-1980. Ancient Egyptian Literature. 3 vols. Berkeley-Los Angeles-Londres: University of California Press.

López, J. 2005. Cuentos y fábulas del Antiguo Egipto. Barcelona-Madrid: Publicacions de la UB-Trotta.

\*Mathieu, B. 2015. Le conte des Deux Frères. P. d'Orbiney = P. BM EA 10183 (material docente publicado en Academia.edu por el autor).

Simpson, W.K. (ed.) 1973. The Literature of Ancient Egypt. New Haven-Londres: Yale University Press.

\* Especialmente recomendadas.

### **Estudis**

Hollis, S.T. 1990. The Ancient Egyptian 'Tale of Two Brothers'. The Oldest Fairy Tale in the World. Oklahoma Series in Classical Culture 7. Norman: University of Oklahoma Press (con buena bibliografía hasta 1990).

Mathieu, B. 2015. Le conte des Deux Frères. P. d'Orbiney = P. BM EA 10183 (material docente publicado en Academia.edu por el autor; con buena bibliografía actualizada).